

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО, БІБЛІОГРАФІЗНАВСТВО

УДК 016:05(477)

Добко Тетяна Василівна,
доктор наук із соціальних комунікацій,
завідувач відділу науково-бібліографічної інформації
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
dobko@bigmir.net
ORCID-0000-0002-5993-7856

Шкаріна Віталіна Анатоліївна,
науковий співробітник відділу науково-бібліографічної інформації
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
shkarina@ukr.net
ORCID-0000-0001-9840-7869

**ПОКАЖЧИКИ ЗМІСТУ УКРАЇНСЬКИХ ЧАСОПИСІВ –
СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОГРАФІЇ УКРАЇНИ**

Мета дослідження: історико-бібліографічне узагальнення та визначення ролі і місця показників змісту часописів як складової національної бібліографії України; висвітлення історіографії, проблематики та джерельної бази дослідження специфічного жанру бібліографічного посібника; галузевий, змістовий та структурний аналіз виявлених показників змісту українських періодичних видань. **Методологія** дослідження передбачає застосування бібліографічного методу пізнання наукового об'єкта як необхідної складової наукового інструментарію вивчення питання та аналітико-синтетичного опрацювання документного масиву бібліографічних посібників. Застосовано також: загальнонаукові методи системного та історичного підходів, емпіричні методи опису та моделювання; аналітико-тематичний метод; джерелознавчий та статистичний аналіз. Враховано комунікаційно-інформаційний та документаційний принципи методології бібліографознавства. **Наукова новизна.** Вперше системно досліджено друковані та електронні ретроспективні показники змісту періодичних видань, які відображають публікації в українських часописах, що виходили українською та російською мовами на території України і поза її межами упродовж 1844–2018 рр. Здійснено їхній змістовий, галузевий та структурний аналіз. **Висновки.** Показники змісту є важливим джерелом бібліографічної інформації про публікації у періодиці. Серед них переважають показники змісту періодичних видань історичного та філологічного спрямування, які у значному обсязі мають політематичне наповнення, а тому впливають не лише на бібліографічне забезпечення досліджень зазначених галузей знань, але й науки в цілому. Показники змісту часописів як жанр бібліографічного посібника нині не втрачають свого значення, вони є важливою складовою національної бібліографії України.

Ключові слова: бібліографічні посібники, показники змісту, національна бібліографія України, національна бібліографія другого ступеня, національна метабібліографія, національні метабібліографічні посібники, метабібліографічні ресурси, періодичні видання, продовжувані видання, журнали, газети.

Добко Татьяна Васильевна,
доктор наук по социальным коммуникациям,
заведующая отделом научно-библиографической информации
Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

Шкарина Виталина Анатольевна,
научный сотрудник отдела научно-библиографической информации
Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

УКАЗАТЕЛИ СОДЕРЖАНИЯ УКРАИНСКИХ ПЕРИОДИЧЕСКИХ ИЗДАНИЙ – СОСТАВНАЯ ЧАСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ БИБЛИОГРАФИИ УКРАИНЫ

Цель исследования: историко-библиографическое обобщение и определение роли и места указателей содержания журналов как составляющей национальной библиографии Украины; освещение историографии, проблематики и источниковедческой базы исследования специфического жанра библиографического пособия; отраслевой, содержательный и структурный анализ выявленных указателей содержания украинских периодических изданий. **Методология** исследования предусматривает применение библиографического метода познания научного объекта как необходимой составной научного инструментария изучения вопроса и аналитико-синтетической обработки документного массива библиографических пособий. Применены также: общенаучные методы системного и исторического подходов; эмпирические методы описания и моделирования; аналитико-тематический метод; источниковедческий и статистический анализ. Учтены коммуникационно-информационный и документационный принципы методологии библиографоведения. **Научная новизна.** Впервые системно исследованы печатные и электронные ретроспективные указатели содержания украинских сериальных изданий, которые отражают публикации в украинских журналах, выходящих на украинском и русском языках на территории Украины и за ее пределами с 1844 по 2018 г. Осуществлен их содержательный, отраслевой и структурный анализ. **Выводы.** Указатели содержания являются важным источником библиографической информации о публикациях в периодике. Среди них преобладают указатели содержания периодических изданий исторической и филологической тематики, которые в значительном объеме имеют политематическое наполнение, а поэтому влияют не только на библиографическое обеспечение исследований этих отраслей знаний, но и науки в целом. Указатели содержания журналов как жанр библиографического пособия в настоящее время не теряют своего значения, они являются важной составной частью национальной библиографии Украины.

Ключевые слова: библиографические пособия, указатели содержания, национальная библиография Украины, национальная библиография второй степени, национальная метабиблиография, национальные метабиблиографические пособия, метабиблиографические ресурсы, периодические издания, продолжающиеся издания, журналы, газеты.

Dobko Tetiana,
Doctor of Science in Social Communications.
Head of the Department of Scientific and Bibliographic Information
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Shkarina Vitalina,
Researcher of the Department of Scientific and Bibliographic Information
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

CONTENTS INDEXES OF UKRAINIAN PERIODICALS – AN INTEGRAL PART OF THE NATIONAL BIBLIOGRAPHIC SYSTEM OF UKRAINE

The purpose of the article aims at historical and bibliographical generalization and determination of the role and place of contents indexes of magazines as an integral part of the national bibliographic system of Ukraine; review of the historiography, problems and source base of the study of a specific genre of bibliographic

*aids; sectoral, content and structural analysis of Ukrainian periodicals contents indexes. **The methodology of the applied research** involves, first of all, usage of bibliographic methods for the object of research cognition as a compulsory component of the problem research method as well as analytical and synthetic processing of a set of selected bibliographic aids. The following methods have been also applied: general scientific methods of systematic and historical approaches, empirical methods of description and modeling; thematic analysis method, source, and statistical analysis, etc. Communicative-informative and documentary principles of library and information technology methodology have been also taken into account. **Scientific Novelty.** Both printed and electronic retrospective indexes of the contents of the periodical that reflect publications of Ukrainian magazines in Ukrainian and Russian languages on the territory of Ukraine and abroad during 1844–2018 have been systematically investigated. Their sectoral, content and structural analysis have been carried out. **Conclusion.** Contents indexes are an important source of bibliographic information concerning periodicals. Among them, contents indexes of periodicals relating to historical and philological fields are predominant, which are to a great extent polythematic, and therefore serve not only as bibliographic support of research in the specified fields of knowledge but also in scientific research as a whole. Contents indexes of magazines as a genre of bibliographic aids remain relevant to the present day, being an important component of the national bibliographic system of Ukraine.*

Key words: *bibliographic aids, contents indexes, the national bibliographic system of Ukraine, national bibliography of the second level, national metabibliography, national metabibliographic aids, metabibliographic resources, periodicals, serial editions, magazines, newspapers.*

Актуальність проблеми. Необхідність розкриття інформаційного потенціалу періодичних та продовжуваних видань обумовлюється тим, що вони є одними з найважливіших джерел інформації і займають домінуюче місце в системі документальних комунікацій. Значну роль у цьому відіграють покажчики змісту журналів, газет, збірників. Вони є різновидом допоміжного покажчика до видання, особливим жанром бібліографічного посібника. У покажчиках змісту періодичних видань (одного чи декількох) бібліографуються матеріали, вміщені саме у цих періодичних виданнях й інколи вони бувають єдиним джерелом бібліографічних відомостей про публікації у даних виданнях. Адже державний бібліографічний покажчик України «Літопис журнальних статей» описує обмежене коло періодичних видань, а галузеві бібліографічні посібники також недостатньо їх охоплюють. Зокрема, це стосується преси української діаспори, давніх та рідкісних видань тощо.

Дослідження покажчиків змісту періодичних видань України здійснювалося у межах наукової теми «Концептуальні та методичні засади у формуванні національної книжкової колекції «Україніка», над якою упродовж 2016–2018 рр. працював відділ науково-бібліографічної інформації (ВНБІ) Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського

(НБУВ). Одним з його результатів є електронна база даних і створений на її основі метабібліографічний посібник «Покажчики змісту українських часописів у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського».

Мета дослідження: історико-бібліографічне узагальнення проблемно-тематичних характеристик покажчиків змісту часописів як складової національної бібліографії України. З цією метою висвітлено історіографію, проблематику та джерельну базу метабібліографічного проекту «Покажчики змісту українських часописів у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», здійснено галузевий, змістовий та структурний аналіз виявлених бібліографічних посібників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У низці публікацій за темою дослідження порушено окремі питання методики, структури, інформаційного наповнення та досвіду створення покажчиків змісту українських часописів. О. Я. Дуднік вивчав відображення теми Української революції 1917–1921 рр. у покажчиках змісту періодичних видань [8]. Покажчики змісту журналів книгознавчого циклу у фондах НБУВ розглядала Т. А. Гришина [4]. П. М. Штих проаналізував покажчики змісту українських часописів як джерело дослідження життя української еміграції [18]. Характеристику покажчиків змісту часописів, які ві-

діграли важливу роль у розвитку української культури, подано у публікаціях Т. В. Добко [6, 7]. Ретроспективні показчики змісту економічного спрямування розглядала А. М. Головащук [3]. Л. П. Пасічник досліджувала видання в Україні бібліографічних показчиків змісту літературних журналів та альманахів у 1991–2005 рр. [12]. В. А. Шкаріною проаналізовано особливості відображення показчиків змісту в системі бібліотечних каталогів та метабібліографічних посібниках [17]. Питання розкриття інформаційного потенціалу українських періодичних видань розглядала В. В. Патока [13].

Методологія дослідження передбачає застосування бібліографічного методу пізнання наукового об'єкта як необхідної складової наукового інструментарію вивчення питання та аналітико-синтетичного опрацювання документального масиву відібраних вторинних документів. Застосовано також: загальнонаукові методи системного та історичного підходу; емпіричні методи опису та моделювання; аналітико-тематичний метод; джерелознавчий та статистичний аналіз. Враховано комунікаційно-інформаційний та документаційний принципи методології бібліографознавства.

Наукова новизна. Вперше системно досліджено друковані та електронні ретроспективні показчики змісту періодичних видань як складової національної бібліографії. Виявлені бібліографічні показчики відображають публікації в українських часописах, які виходили українською та російською мовами на території України і поза її межами упродовж 1844–2018 рр. Хронологічні рамки описаних показчиків – з 1893 по 2019 р. Здійснено їхній змістовий, галузевий та структурний аналіз.

Виклад основного матеріалу. Показчик змісту як жанр бібліографічного посібника можна аналізувати за низкою типологічних характеристик: за суспільним призначенням, за тематико-галузевим змістом відображених документів, за особливостями методів бібліографування тощо. При користуванні показчиком принципове значення має систематизація документів у ньому. Як показало дослідження, серед показчиків змісту переважають науково-допоміжні бібліографічні посібники зі змістовим групуванням матеріалу (систематичним, тематичним, предметним), рідше

– з формальним (алфавітним, хронологічним тощо). Переважно систематична побудова показчика співпадає з розділами та рубриками того періодичного видання, зміст якого він розкриває. Частина посібників відображають публікації за предметом їхнього розгляду. Як зазначає Л. І. Ільницька, «оперативність бібліографічного пошуку залежить від того, наскільки доцільно структуровано у показчику змісту журналу опублікований у ньому матеріал» [9, 35].

Посібники, упорядковані за алфавітом авторів та назв публікацій, можуть бути зручними для користувача лише при незначному обсязі матеріалу або при відображенні змісту вузькопрофільного видання. В іншому випадку вони потребують допоміжних показчиків, які б розкривали публікації у змістовому аспекті. Окремо варто виділити показчики змісту з хронологічною будовою, які є характерними перш за все для опису збірників, які виходять річними випусками. Так, записи основної частини бібліографії «Етнографічний збірник» Наукового товариства ім. Шевченка» (Львів, 2007) розташовано за хронологією видання збірників. У межах запису подано опис тому та розкрито його зміст; допоміжні показчики – іменний та географічний. З одного боку, хронологія тут слугує формальною ознакою групування матеріалу, з іншого – пов'язує тематику наукових досліджень з певним історичним періодом.

Основних засад розміщення матеріалів у показчику торкався М. М. Лісовський ще у 1900 році: «Расположение библиографического материала делается в порядке хронологическом, азбучном или систематическом; иногда применяются два или все три порядка, при чем один выбирается, как основной, а остальные, как вспомогательные» [1, 1–2]. Методику укладання показчиків змісту періодичних видань розглядає Л. Б. Хавкіна у посібнику «Составление указателей к содержанию книг и периодических изданий» [16].

Вперше завдання систематичної реєстрації українських друків, створення всеохоплюючого Українського бібліографічного (а відповідно й метабібліографічного) репертуару (УБР) було висунуто у 1919 р. Українським бібліографічним інститутом Головної книжко-

вої палати як основне в галузі бібліографічної діяльності в Україні. Саме у 1920–30-ті роки були закладені теоретичні та методичні засади УБР у працях С. Маслова, Ю. Меженка, С. Постернака, М. Сагарди, М. Ясинського та ін.

У 1989 р. Центральна наукова бібліотека ім. В. І. Вернадського АН УРСР (нині НБУВ) починає масштабний бібліографічний проект в галузі національної бібліографії України «Створення державного фундаментального реєстру друкованої продукції України та бібліографії літератури про Україну за 1574–1923 рр.». Приступаючи до такої великої роботи, слід було насамперед опрацювати джерельну базу, виявити покажчики, які містили матеріали з україніки. Тому першим було підготовлено покажчик «Джерела українознавства, 1574–1924. Вип. 1. Вітчизняні бібліографічні джерела», упорядкований колективом бібліографів НБУВ (укладачі Б. В. Грановський, Н. М. Погребецька, С. О. Рильков, В. І. Костира (Київ, 1990).

На оновлення тематики суспільно-політичних та літературно-художніх періодичних видань мала вплив оголошена партійним керівництвом перебудова суспільства у другій половині 1980-х років. На це звертає увагу відомий історик Сергій Білокінь, аналізуючи тематику щорічника «Наука і культура. Україна» [2]. З відновленням незалежності України у 1991 році посилюється інтерес суспільства до своєї історії, культури. Розпочався новий етап розвитку історико-бібліографічних досліджень, відродження національної бібліографії.

Метабібліографічний покажчик «Джерела українознавства. Вип. 2. Бібліографія бібліографічних посібників українських періодичних видань», укладений науковими співробітниками НБУВ Н. М. Погребецькою та Л. М. Ковінченко (Київ, 1998) [5] подає у систематичному порядку інформацію про окремо видані, внутрішньокнижкові та внутрішньожурнальні бібліографічні посібники, опубліковані упродовж XIX–XX ст. українською, російською, англійською, польською мовами. Видання складається з двох основних розділів: «Бібліографічні посібники періодичних видань у цілому» (з поділом на «Загальні ретроспективні посібники» і «Поточний бібліографічний облік») та «Бібліографічні посібники періодичних видань галузевого характеру». В

останньому у межах галузевого поділу рубриками виділено інформацію про покажчики до окремих або низки періодичних видань.

Покажчики періодики відображено також: у історико-бібліографічному дослідженні І. Матяш «Українська архівна періодика [9 назв, 1550 записів] 1920–1930-х рр.» (Київ, 1999.); у публікації Р. Майбороди і В. Шандри «Покажчики змісту архівознавчих та археографічних видань» (Український археографічний щорічник. Нова серія. 1992. Вип. 1. С. 418–436) та ін. Окремі бібліографічні покажчики змісту періодичних видань представлено у метабібліографічному посібнику В. Березкіної «Бібліографічні джерела зарубіжної україніки (друга половина XIX – початок XXI століття)» (Київ, 2019). Але не всі покажчики, видані у діаспорі, потрапили у поле її зору.

Однією з головних проблем дослідження є недостатня наявність у бібліотеках України не лише покажчиків змісту періодичних видань, а й самих часописів XIX – початку XX століття, видань української діаспори. Про це на прикладі часописів Катеринославщини наголошують Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, О. Д. Школьна. Так, із 153 назв катеринославських часописів, описаних ними, лише 24 виявлено у бібліотеках Дніпропетровська (нині Дніпро), у фондах ЦНБ (нині НБУВ) у Києві – 40, у Львівській науковій бібліотеці України – 3, у Російській національній бібліотеці – 101, Російській державній бібліотеці – 55 [14, 6]. До того ж, в бібліотеках України, як правило, наявні неповні комплекти газет і журналів. Це ще більше актуалізує необхідність підготовки покажчиків змісту часописів.

Привернули увагу до проблеми дослідження і укладання покажчиків змісту часописів бібліографічні студії, організовані Національною парламентською бібліотекою України (НПБУ, нині Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого (НБУ ім. Ярослава Мудрого) 15 грудня 2005 р. «Покажчики змісту часописів – важлива складова національної бібліографії України» [11, 13]. Як зазначалося на ньому, «робота з розкриття змісту періодичних видань ведеться в трьох напрямках: бібліографування змісту тих часописів, що користуються найбільшою популярністю, малодоступних журналів, які стали бібліографіч-

ною рідкістю; видань української діаспори, ознайомитися з якими вітчизняним читачам довгий час було не лише майже неможливо, а й небезпечно» [11, 29].

Переважна більшість показників змісту часописів укладена професійними бібліографами національних, державних наукових та бібліотек вищих навчальних закладів. В Україні основними центрами наукової інформації, бібліографознавчих, бібліотекознавчих і книгознавчих досліджень є Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Книжкова палата України імені І. Федорова. Суттєвим є внесок у ретроспективну національну бібліографію й інших наукових бібліотек України загальнодержавного значення.

Серед періодичних видань, що відіграють важливу роль у розвитку української культури, особливе місце належить «Літературно-науковому віснику» (ЛНВ), заснованому 1898 р. (у 1898–1906 рр. виходив у Львові, з 1907 по 1914 р. – у Києві і Львові, з 1917 по 1919 р. – у Києві, з 1922 по 1932 р. – у Львові). Показчик змісту перших двадцяти томів Літературно-наукового вісника за 1898–1902 рр., укладений В. Доманицьким, побачив світ 1903 року у Львові з передмовою І. Франка. Він відрізняється простою структурою (розділи: *Поетична й епічна; Проза й драми; Науковий відділ; Хроніка; Від редакції*), без іменного показника.

Новий бібліографічний показник змісту сто дев'яти томів ЛНВ (1898–1932 рр.) уклали Богдан Дмитрович Ясінський, уродженець України з міста Станіслава (нині Івано-Франківськ), який волею долі опинившись у післявоєнні роки в США і працюючи з 1957 р. у Бібліотеці Конгресу США, доклав багато зусиль для придбання нею комплексу часопису і присвятив понад 10 років свого життя роботі над показником [19]. Основна його частина містить 9409 бібліографічних записів. Крім того, у виданні є низка допоміжних показників, які сприяють розкриттю змісту часопису та підвищують його інформаційну цінність: показники рецензій, перекладів, перекладачів, некрологів, криптонімів і псевдонімів,

предметних рубрик. Більша частина його тисячного тиражу була безкоштовно розповсюджена по бібліотеках і наукових установах [7].

Систематичний показчик «Вістник: місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя, 1933–1939» (Київ; Вашингтон; Нью-Йорк, 2002; укладачі: Б. Я. Ясінський, Т. В. Добко) розкриває зміст часопису, який хронологічно й ідейно є продовженням «Літературно-наукового вісника» і виходив у Львові за редакцією Дмитра Донцова упродовж 1933–1939 рр.

Варто зазначити, що такі часописи, як «Літературно-науковий вістник», «Вістник» не лише унікальні, а й рідкісні, за радянських часів не були доступні читачам в Україні, зберігалися у спецховищах. Багато з написаного тоді видатними нашими духовними провідниками, науковцями і письменниками і опубліковане на сторінках часописів актуальне і нині. Це підтверджує й показчик, укладений бібліографами НІБУ А. О. Ільченко та К. М. Науменко «Іван Франко на сторінках «Літературно-наукового вісника» (Київ, 2016), який є незамінним науково-бібліографічним довідником для літературознавців, франкознавців, мовознавців, культурологів.

Досліджений за фондами НБУВ масив посібників, описи яких відібрано зі створеної бази даних «Бібліографія періодики», містить більше 300 назв окремо виданих ретроспективних показників змісту періодичних видань. Вони відображають публікації українських часописів, які видавалися з 1844 по 2018 р. переважно на теренах України, а також видання зарубіжних країн, які відображають україномовну періодику. Хронологічні межі видання показників – з 1893 по 2019 р.

Аналіз обраних посібників за галузевою ознакою засвідчує значне переважання показників змісту історичних часописів (23 %). Однак, враховуючи значну розпорошеність публікацій у галузі історичних наук у непрофільних виданнях, ця частка є фактично значно більшою. 38 % відображають публікації з 1844 р. по першу чверть ХХ ст., 39 % – з першої чверті ХХ ст. до кінця ХХ ст., 23 % – з кінця ХХ ст. по 2015 р. За датою видання переважають показники 2001–2016 рр. (48 %), дещо менше показників 1957–1999 рр. (41 %),

11 % – видані у 1893–1917 рр. Їхнє змістове наповнення фактично виходить за межі галузі, адже історична періодика вміщує чимало різноманітного матеріалу з історії культури, освіти, політики, права, мистецтва, релігії, з краєзнавства та біографістики тощо.

Суттєвою серед показників змісту є також частка посібників філологічної галузі (літературно-наукових, літературно-художніх, мовознавчих) – більше 19,5 %. Характерною рисою цих часописів є їхня політематична спрямованість при переважанні літературознавчих та мовознавчих публікацій і художніх творів. Часописи філологічної галузі, як й інших гуманітарних сфер, часто виконують також функції громадсько-політичного органу і містять певний відсоток публіцистики, історичних матеріалів.

Майже 11 % складають показники змісту з освітньої галузі, 7 % – з питань релігії, 6 % – з природничих наук та наук про Землю, біля 5 % – з питань культури, архівної, бібліотечної та музейної справи, більше 4 % – з фізико-математичних наук та електротехніки. Приблизно однакове забезпечення (більше 3 %) мають: книгознавство, видавнича справа і журналістика; юридична галузь; політика та професійні спілки; багатогалузева тематика. Однаковий відсоток (2 %) виявлено показників змісту наукознавчих журналів та періодики медичної галузі. Інші галузі (хімічні науки та харчова промисловість; економіка; мистецтво) відображено в обсязі 0,5–2 %. Є такі, що практично не забезпечені ретроспективними показниками змісту періодичних видань та збірників (техніка, енергетика та радіоелектроніка, машинобудування, легка промисловість, сільське та лісове господарство, соціологія, демографія).

Найбільший внесок у дослідження і розкриття змісту періодичних видань української діаспори зробив відомий літературознавець, журналіст і бібліограф Сергій Козак, який упродовж останнього десятиліття уклав низку бібліографічних показників [10]. У чотиритомному виданні С. Козака «Раритети української діаспори» (Київ, 2016–2017) подано хронологічні та систематичні показни-

ки змісту українських часописів, що видавалися в Австрії, Аргентині, Канаді, Німеччині, США. Сергієм Борисовичем укладено також двотомний хронологічний показник газети «Українські вісті» (Київ, 2017), у якому послідовно відображено публікації з усіх 3398 номерів та тритомний систематичний показник, який відзначається ретельністю опрацювання величезного обсягу матеріалу (вміщує 36843 бібліографічних записів).

Висновки. Показники змісту є важливим джерелом бібліографічної інформації про публікації у періодиці. Серед них переважають показники змісту періодичних видань історичного та філологічного спрямування. Вони у значному обсязі мають політематичне наповнення, а тому впливають не лише на бібліографічне забезпечення досліджень зазначених галузей, але й науки в цілому. Помітно, що увагу бібліографів привертають насамперед часописи, які є вагомими суспільними джерелами інформації, своєрідно віддзеркалюють певний історичний період, є літописом суспільно-політичного, культурного життя України, відображають значні пласти наукової думки у різних галузях знання.

З розвитком новітніх інформаційних технологій стрімко зростає частка періодичних видань в електронній формі. Змінюються можливості доступу до інформації, урізноманітнюються формати. Сучасні засоби навігації, створення інтегрованих інформаційних ресурсів з доступом до повнотекстових документів дають змогу користувачам оперативно знаходити необхідну інформацію пошуковими засобами інтернету, зазвичай не задумуючись про їхні джерела. Проте показники змісту часописів і нині не втрачають свого значення. Професійно укладені, вони є важливими, змістовними та інформативними науково-бібліографічними дослідженнями, літописом української періодики і бібліографії, часткою самобутньої історії та культури української нації. Цей особливий жанр бібліографічного посібника дає широке поле для наукової творчості і наповнює нашу національну бібліографію своїми специфічними засобами бібліографічного пізнання.

Список використаних джерел

1. Библиография : обзор трудов библиографического содержания / сост. Н. М. Лисовский. СПб., 1900. VI, 50 с.
2. Білокінь С. На маргінесі бібліографічного показчика : [Рец. на вид.: «Наука і культура України». Вип. 1–31 (1966–2002): сист. показч. змісту / Є. К. Бабич. К. 2003] // Кур'єр Кривбасу. 2004. Червень, № 175. С. 142–148.
3. Головащук А. Бібліографічне відображення банківської справи в Україні // Вісник Книжкової палати. 2018. № 2. С. 25–27.
4. Гришина Т. Перший український бібліографічний часопис / Т. Гришина // Бібліотечний вісник – 2018. – № 3. – С. 41–42.
5. Джерела українознавства. Вип. 2. Бібліографія бібліографічних посібників українських періодичних видань / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад.: Н. М. Погребецька, Л. М. Ковінченко ; відп. ред. В. Ю. Омельчук. Київ., 1998. 131 с.
6. [Добко Т. Показчики змісту періодичних видань «Літературно-науковий вісник» і «Вісник»] // Молода нація. 2002. № 2. С. 304–310.
7. Добко Т. Презентація видання «Літературно-науковий вісник: показчик змісту» // Бібліотечний вісник. 2001. № 2. С. 47–49.
8. Дуднік О. Українська революція 1917–1921 рр. у показниках змісту періодичних видань // Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 листоп. 2018 р.). Київ, 2018. С. 566–570.
9. Ільницька Л. Показчики змісту журналів: принципи структури // Ільницька Л., Хміль О. Журнал «Книгарь»: літопис українського письменства (1917–1920) : сист. показч. змісту / НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаника. Львів, 2016. С. 35–42.
10. Козак С. Бібліографічні показчики періодичних видань української діаспори // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2016. Вип. 44. С. 573–580.
11. Лой В. Бібліографічні студії «Показчики змісту часописів – важлива складова національної бібліографії України» // Бібліотечна планета. 2006. № 1. С. 29–30.
12. Пасичник Л. П. Издание в Украине библиографических указателей содержания литературных журналов и альманахов в 1991–2005 гг. // Культура. Наука. Творчество : XI Междунар. науч.-практ. конф. (Минск, 4 мая 2017 г.) : сб. науч. ст. / М-во культуры Республики Беларусь [и др.]. Минск : БГУКИ, 2017. С. 430–434.
13. Патока В. Інформаційний потенціал українських періодичних видань // Бібліотека і книга у контексті часу : зб. наук. ст. міжнар. науково-практ. конф., 11–13 трав. 2006 р., м. Київ / Нац. парлам. б-ка України. Київ, 2006. С. 177–190.
14. Періодичні видання Катеринослава та Катеринославської губернії (1838–1917 рр.) : список / НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника ; уклад.: Н. М. Сидоренко, О. І. Сидоренко, О. Д. Школьна. Київ, 1995. 153 с.
15. Список указателей к русским периодическим изданиям XVIII–XIX столетий / сост. Н. М. Лисовский. СПб., 1903. 64 с. Отт. из: Лит. вестн. 1903. Т. 5, кн. 2. С. 177–194.
16. Хавкина Л. Б. Составление указателей к содержанию книг и периодических изданий : опыт практ. пособия с примерами и рис. в тексте. 2-е пересм. и доп. изд. М. ; Л. : Гос. соц.-экон. изд-во, 1931. 144 с.
17. Шкаріна В. А. Показчики змісту серіальних видань у фондах Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // Бібліотека. Наука. Комунікація : матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Київ, НБУВ, 6–8 жовт. 2015 р.). Київ, 2015. Ч. 2. С. 270–271.
18. Штих П. Показчики змісту українських часописів як джерело дослідження життя української еміграції // Бібліотека. Наука. Комунікація. 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 листоп. 2018 р.). Київ, 2018. С. 586–591.
19. Ясінський Б. Літературно-науковий вісник : показч. змісту. Т. 1–109 (1898–1932) / передм. Д. Штогрин. Київ ; Нью-Йорк : Смолоскип, 2000. 542 с.

References

1. Lisovskiy, N. M. (Comp.). (1900). *Bibliografiya: obzor trudov bibliograficheskogo sodержaniya* [Bibliography : A Review of Bibliographic Works]. St. Petersburg, Russia. [In Russian].
2. Bilokin S. (2004). Na marhinesi bibliohrafichnoho pokazhchyka : [Rets. na vyd.: «Nauka i kultura Ukrainy». Vyp. 1–31 (1966–2002): syst. pokazhch. zmistu / Ye. K. Babych. K. 2003]. [In the Margins of the Bibliographic Index : Book Review: “Science and Culture of Ukraine”. Issue 1–31 (1966–2002): Systematic Contents Index / Ye. K. Babych. Kyiv. 2003]. *Kurier Kryvbasu*, 175, 142–148. [In Ukrainian].
3. Holovashchuk, A. (2018). Bibliohrafichne vidobrazhennia bankivskoi spravy v Ukraini [A Bibliographic Reflection of Banking in Ukraine]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 2, 25–27. [In Ukrainian].
4. Hryshyna, T. (2018). Pershyi ukrainskyi bibliohrafichnyi chasopys [The First Ukrainian Bibliographic Magazine]. *Bibliotechnyi visnyk*, 3, 41–42. [In Ukrainian].
5. Pohrebetska, N. M., Kovinchenko, L. M. (1998). *Dzherela ukraїnoznavstva. Vyp. 2. Bibliohrafiia bibliohrafichnykh posibnykiv ukrainskykh periodychnykh vydan* [Sources of the Ukrainian Studies. Vol. 2. Bibliography of Bibliographic Aids of Periodicals]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Dobko T. (2002). Pokazhchyky zmistu periodychnykh vydan «Literaturno-naukovyi vistnyk» i «Vistnyk» [Contents indexes of periodicals “Literary-Research Bulletin” and “Bulletin”]. *Moloda natsiia*, 2, 304–310. [In Ukrainian].
7. Dobko T. (2001). Prezentatsiia vydannia «Literaturno-naukovyi vistnyk: pokazhchyk zmistu» [Presentation Edition “Literary-Research Bulletin: Contents Index”]. *Bibliotechnyi visnyk*, 2, 47–49. [In Ukrainian].
8. Dudnik, O. (2018). Ukrainska revoliutsiia 1917–1921 rr. u pokazhchykakh zmistu periodychnykh vydan [The Ukrainian Revolution of 1917–1921 in the Contents Indexes of Periodicals] *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. 100-ricchia Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho : materialy mizhnar. nauk. konf. (Kyiv, 6–8 lystop. 2018 r.)*. Kyiv, Ukraine, 566–570. [In Ukrainian].
9. Ilnytska, L. (2016). Pokazhchyky zmistu zhurnaliv: pryntsyipy struktury [Contents Indexes of Magazines: principles of structure]. *Ilnytska, L., Khmil, O. Zhurnal «Knyhar»: litopys ukrainskoho pysmenstva (1917–1920) : systematychnyi pokazhchyk zmistu*. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].
10. Kozak, S. (2016). Bibliohrafichni pokazhchyky periodychnykh vydan ukrainskoi diaspory [Bibliographic Indexes of Periodicals of the Ukrainian Diaspora]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 44, 573–580. [In Ukrainian].
11. Loi, V. (2006). Bibliohrafichni studii «Pokazhchyky zmistu chasopysiv – vazhlyva skladova natsionalnoi bibliohrafiї Ukrainy» [Bibliographic Studies: “Contents Indexes of Magazines – An important Component of the National Bibliographic System of Ukraine”]. *Bibliotekna planeta*, 1, 29–30. [In Ukrainian].
12. Pasichnik, L. P. (2017). Izdaniye v Ukraine bibliograficheskikh ukazateley sodержaniya literaturnykh zhurnalov i almanakhov v 1991–2005 gg. [Publication of Bibliographic Contents Indexes of Literary Magazines and Almanacs in Ukraine: 1991–2005]. *Kultura. Nauka. Tvorchestvo : XI Mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (Minsk. 4 maya 2017 g.) : sb. nauch. st.* Minsk, Belarus, 430–434. [In Russian].
13. Patoka, V. (2006). Informatsiinyi potentsial ukrainskykh periodychnykh vydan [Information Potential of Ukrainian Periodicals]. *Biblioteka i knyha u konteksti chasu : zb. nauk. st. mizhnar. naukovoprakt. konf., 11–13 trav. 2006 r., m. Kyiv*. Kyiv, Ukraine, 177–190. [In Ukrainian].
14. Sydorenko, N. M., Sydorenko, O. I., Shkolna, O. D. (Comp.). (1995). *Periodychni vydannia Katerynoslava ta Katerynoslavskoi hubernii (1838–1917 rr.) : spysok* [Periodicals of Katerynoslav City and Katerynoslav Province (1838–1917): List]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
15. Nitkina, N. V. (Comp.). (1998). *Russkaya periodicheskaya pechat. Ukazateli sodержaniya, 1728–1995* [Russian Periodicals. Contents Indexes, 1728–1995]. St. Petersburg, Russia. [In Russian].
16. Khavkina, L. B. (1931). *Sostavleniye ukazateley k sodержaniyu knig i periodicheskikh izdaniy : opyt prakt. posobiya s primerami i ris. v tekste* [Compiling Contents Indexes to Books and Periodicals : Experience of Practical Manual with Examples and Pictures in the Text]. 2-e peresm. i dop. izd. Moskva ; Leningrad, Russia. [In Russian].
17. Shkarina, V. A. (2015). Pokazhchyky zmistu serialnykh vydan u fondakh Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho [Contents Indexes to the Periodicals in the Funds of the Vernadsky National Library of Ukraine]. *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia : materialy Mizhnar. nauk. konf. (m. Kyiv, NBUV, 6–8 zhovt. 2015 r.)*. Ch. 2. Kyiv, Ukraine, 270–271. [In Ukrainian].
18. Shtykh, P. (2018). Pokazhchyky zmistu ukrainskykh chasopysiv yak dzherelo doslidzhennia zhyttia ukrainskoi emihratsii [Contents Indexes of Ukrainian Magazines as a Source of Research into the Life of Ukrainian Emigrants]. *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia. 100-ricchia Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho : materialy mizhnar. nauk. konf. (Kyiv, 6–8 lystop. 2018 r.)*. Kyiv, Ukraine, 586–591. [In Ukrainian].
19. Yasynskiy, B. (2000). *Literaturno-naukovyi vistnyk : pokazhch. zmistu. T. 1–109 (1898–1932)* [Literary-Research Bulletin: Contents Index. Vol. 1–109 (1898–1932)]. Kyiv, Ukraine ; Niu-York, USA. [In Ukrainian].